

321-322 OPUSCULUM DECIMUM QUARTUM. DE ORDINE EREMITARUM, ET FACULTATIBUS EREMI FONTIS AVELLANI.

ARGUMENTUM.

Ad exemplum, et imitationem posterorum, regulas, et vivendi instituta, quibus eremitae Fontis Avellani suo tempore utebantur, describit, iisque, ut qui post se futuri sunt, utantur, neque ad laxiorem vitae normam declinent, gravissime obtestatur. Suisque ut in orationibus meminerint post mortem suam, obsecrat.

Cum fervorem sanctae conversationis vestrae, fratres charissimi, diligenter attendo, nullis hoc humanis viribus deputo; sed illi potius, qui operatur in vobis velle et perficere, pro bona voluntate, gratias ago: Ille enim fons est et origo virtutis: ille bonae inspirator est voluntatis. Et quid mirum, si fragilia corporum vestrorum vascula ad portandam post se crucem fortiter roborat, qui cuncta mundi horrea in levibus culmorum aristis mirabiliter librat? Et quorum pondere lapidea saepe aedificia corruunt, ad haec ferenda volatiles spicarum thecae, tenuibus mistae paleis, non succumbunt. Quid mirum, inquam, si debilibus servorum suorum membris vires attribuit, qui in tenuissimis uvarum folliculis omnium ubique regionum vina suspendit: et quod ex tunnis operose, et cum magno labore compactis saepius effluit, hoc perexilis corticis, quasi quoddam fidele depositarium sine diminutione custodit: imo quod illinc vel guttatim frequenter effunditur,

hic non minuendo, sed augendo potius per quotidiana incrementa servatur.

Quis autem divini operis magnitudinem narrare sufficiat, cum sive in palarum culmis, seu in uvarum botris recondi videat cellaria potentum, promptuaria regum? Videamus in arbore folium sub ipsis pruinis hiemalibus lapsabundum, et consumpto autumnalis clementiae virore, jamjam pene casurum, ita ut vix ramusculo, cui dependet, inhaereat, sed apertissima levis ruinae signa praetendat: inhorrescunt flabra, venti furentes hic inde concutiunt, brumalis horror crassi aeris rigore densatur: atque, ut magis stupeas, defluentibus reliquis undique foliis terra sternitur, et depositis comis arbor suo decore nudatur; cum illud solum nullo manente permaneat, et velut cohaeredum superstes in fraternae possessionis jura succedat. Quid autem intelligendum in hujus rei consideratione relinquitur, nisi quia nec arboris folium potest cadere, nisi divinum praesumat imperium?

Quid ergo mirum, si, defluente jam ex maxima parte monastico ordine, quosdam servos suos omnipotens Deus in perferendo diversarum tentationum labore corroborat, qui et quae vult in arboribus folia, caeteris decidentibus, ligat? Unde non immerito scrutator ille divinae patientiae B. Job: «Qui facit, inquit, magna, et incomprehensibilia, et mirabilia, quorum non est numerus (**Job XI**).» Quapropter immensas Creatori meo gratias refero, qui me indignum ministerii locum habere voluit in conventu non multorum, sed bonorum, quos mihi necesse sit ad patriam redeundo praecedere; sed gaudendum est, si fraterna possim vestigia parili conviatione tenere: ut fructum, qui nequaquam mihi ex spatiosa terra

colligitur, uberius videatur angustae fertilitatis recompensare proventus.

Volo autem, fratres mei, de vestrae conversationis ordine pauca perstringere, ut quod in vestris nunc vivis operibus legitur, etiam apicibus traditum ad eorum, qui nobis in hoc loco successuri sunt, notitiam transferatur: quatenus et si non contigerit eos ad altiora conscendere, eamdem saltem vivendi regulam, quam vos tenuisse didicerint, et ipsi studeant fideliter observare: ut qui habitationis fuerint successores, sint nihilominus et conversationis haeredes: et quod de regulari observantia sui loci viderint specialiter scriptum, pudeat si de sua fuerit aliquando imitatione deletum. In hoc nempe loco, qui fons Avellani dicitur, plerumque viginti plus minus monachi per cellulas, sive in assignata cuique obedientia degimus; ut omnes simul cum conversis, et famulis tricenarium quinarium numerum, aut vix, aut breviter excedamus. Vivendi autem regula hoc nostro tempore talis est.

Ab octavis nempe Dominicae Resurrectionis usque ad diem sanctum Pentecostes, quatuor **323** dies per hebdomadam jejunatis, praeter Dominicum vero diem, de cuius reverentia nullus addubitat, tertia feria, et quinta feria bis in die reficitis. Illo enim tempore, ut nostis, non prohibentur monachi auctoritate sacrorum canonum jejunare. Ab octava autem Pentecostes usque ad festivitatem sancti Joannis, quinque diebus observatur sub hac discretione jejunium: ut tertia feria ad horam nonam pulmentum habeatis, quinta vero feria secunda vice reficitis. A festivitate vero S. Joannis usque ad Idus Septembris, tertia et quinta feria tenetur bina in die refectio: reliquis vero quatuor diebus servetur solito more

jejunium. Ab Idibus vero Septembris usque in Pascha Domini, quinque diebus jejunium sine intermissione tenetur, salvo eo, quod semper infirmioribus fratribus, humorumque inaequalitatem patientibus, prout necesse fuerit, misericorditer subvenitur. Nemo autem me mendacii temerarius arguat, dum me non extraneis loqui, sed his, qui rem perite noverint, praesentibus haec narrare considerat: et certe non immerito erubescerem, si inter discipulos veritatis, ipsis scientibus, commento fallaciae deservirem.

Etsi enim eos, qui postmodum audituri sunt, hujus rei plenitudinem fraudare non debeam, malo tamen ex eo, quod est, salva veritate relinquere; quam id, quod non est, vana persuasionem jactare. Ecce enim de duabus illis quadragesimis, quae vel Natalem Domini, vel sanctum Pascha praecedunt, licet ego taceam, vos tamen scitis, quia nonnulli hic sunt, qui absque diebus Dominicis, duplex illud quadragesimale spatium totum jejunando transcurrere soleant, exceptis tribus solemnitatibus, S. videlicet Andreae, et sancti Benedicti, et Annuntiationis Dominicae. Per alias autem festivitates, quae magnae quidem, sed adeo non sunt praecipuae, sive in quadragesimali tempore, sive per totius anni curriculum, cellerarius cum his, qui juxta ecclesiam commorantur, cum duodecim celebrent lectionibus, atque si priori videtur, aliqua illis misericordia refectionis impenditur. Caeterum hi, qui sunt per cellulas constituti, trina lectione contenti, dum foras minime prodeant, jejunium suum ex more conservant.

Jejunare autem illos diximus, qui panem cum sale et aqua percipiunt: ubi autem praeter haec aliud aliquid additur, perfectum jejunium non vocatur. Solebant autem hic quidam et Dominicis diebus utriusque quadragesimae coctionibus

abstinere, quod nos ob reverentiam sacrae diei prohibere curavimus. Famuli autem, qui nobiscum sunt, per totius anni circulum tribus per hebdomadam diebus tenent ex more jejunium. In illis autem duabus quadragesimis quatuor dies convenienter observant, exceptis his, qui in via longius diriguntur. A vino autem, ut nostis, aliquanto tempore continuimus; ita ut neque laici, neque extrinsecus venientes, vel etiam in Pascha Domini, aliquid hic, praeter aquam biberent: neque vinum hic, nisi pro sacrificio haberetur. Sed quoniam et hic manentes coeperunt aegrotantes deficere, et quidam ad eremum transire cupientes, hujus rigoris observantiam penitus abhorrere; fraternae, **324** sive, ut verius dicam, communi imbecillitati dispensatorie condescendentes indulsumus, ut vinum hic servato sobrietatis moderamine biberetur: ut quod cum Joanne non possumus ex toto relinquere, saltem cum Timotheo Pauli discipulo studeamus infirmo stomacho sobrie, et humiliter ministrare (**I Tim. V**): et qui prorsus abstemii esse non possumus, esse saltem sobrii studeamus. Verumtamen in praedictis duabus quadragesimis consuetudo tenuit, ut neque monachis, neque laicis vini vel etiam piscis perceptio concedatur. Pulmentum quoque in eisdem quadragesimis nunquam sit praeter unum, nisi his quatuor festivitatibus, scilicet B. Andreae, S. Benedicti, in Dominica Palmarum, et Coena Domini, quibus nimirum sacratissimis diebus pisces, et vinum cum gratiarum actione percipiuntur.

In Sabbato autem sancto, nec non et vigilia Natalis Domini, ut labor ecclesiastici relevetur officii, totum panem, qui voluerint, comedunt: alium vero cibum sive laici, sive monachi penitus non admittunt. Tres autem solummodo

octavae per annum ita celebrantur, ut jejunare hic nemo cogatur, id est, Dominicae Resurrectionis, et sanctae Pentecostes, atque Natalis Domini. Sed quibusdam, quia propter desuetudinem [*f. consuetudinem*] grave est totius hebdomadae binam continuare refectionem, quandoquidem hoc humiliter expetunt, jejunare aliquantulum pro misericordia conceduntur. Consuetudo est autem fratribus in diebus Dominicis omni tempore, praeter quadragesimas duas, duo habere pulmenta; in aliis vero diebus unum solummodo. Et de jejuniis quidem ista sufficiant.

In caeteris autem spiritualis exercitii studiis, quae sit continui fervoris instantia, quae sollicitudo, quam vigil et operosa frequentia, timeo dicere: ne mihi similibus, desidiosis videlicet, et negligentibus videar onerosus existere, atque eorum in me aliquatenus invidiam concitare: hoc tamen mihi liceat, quia tanta est diligentia in flexionibus genuum, in disciplinis scoparum, et in caeteris hujusmodi, ut cum quilibet poenitens incertae mentis metu, injunctam poenitentiam per haec remedia implere praecipitur, brevi tempore longa poenitentia consumatur, salva tamen consuetudine, ut si postmodum vita nominis in longum ducitur, jejunium non relinquatur. Dantur autem ex more tria millia scoparum pro unius anni poenitentia, sive viginti psalteria, aut viginti quinque missae.

De psalmodia vero consuetudo est, ut cum duo fratres simul commorantur in cella, duo persolvant in die psalteria, unum pro vivis, alterum pro defunctis. Et illud quidem, quod est vivorum, cum illis dicitur additamentis, quae beatus Romualdus apposuit; quod vero pro defunctis cum novem lectionibus dicitur, tribus nimirum per quinquagenos psalmos.

Qui autem solus moratur, Psalterium quidem vivorum totum per singulos dies adimplet: defunctorum autem sive medium, sive totum, juxta quod virium possibilitas administrat. Horarum autem psalmodia canonica omnino, sicut in monasterio, ita hic per ordinem, tota nihilominus adimpletur.

325 Hoc autem inter caetera praetermittendum non est, quia in cellulis continuum tenetur, sicut revera in oratorio, ex more silentium: nec praetermittitur, ut illic aliquis vel pro confessione loquatur; excepto si priori visum fuerit, ut novitiis, eorumque institutoribus ad tempus aliquantulum loquendi licentia concedatur. Si quid autem loqui indigent, ad ecclesiam prodeuntes, quaeque sunt necessaria manifestant.

Illud etiam non minima pars poenitentiae est, quod omni tempore, sive aestate, sive hieme, non calceis, non ocreis utuntur in cellulis; sed nudis semper cruribus, et pedibus consuetudo est permanere, exceptis his qui gravi molestia infirmitatis urgentur.

Regulare autem est monasteriis, ut hi qui in viam diriguntur, foris non comedant, si eo die sperant reverti: cui videlicet observantiae illud etiam apud nos additur: ut sive ipso, sive alio die fuerit quis egressus, jejunos semper ad eremum revertatur.

De caeteris vero monasticae institutionis observationibus quidquid in regulari, et districto monasterio tenetur, idem etiam hic caute, et solerter nihilominus custoditur: videlicet de promptissima obedientia, ut quodcunque praecipitur, ferventissime peragatur: de non dando, vel accipiendo sine jussione prioris: de proprio non habendo: ut dum sunt in

claustro, quod est juxta ecclesiam, sive in festivis diebus, sive omnibus incompetentibus horis silentium teneant: ut in capitulo, in oratorio, in refectorio regularem consuetudinem non postponant: ut cum hospitibus non loquantur, atque ideo a cellulis usque ad ecclesiam sive venientes, sive redeuntes, a censura silentii non recedant; et multa hujus generis, quae nimirum nos idcirco enumerare postponimus, quia laciniosi styli fastidium devitamus. Taceo de vilitate spontanea, et asperitate vestium, de durezza, de austeritate cubilium, et de districta censura silentii, de amore perpetuae inclusionis.

Illud sane cuncta videtur excellere, illud omnibus sancte viventibus digne censetur virtutibus eminere, quod tanta est inter fratres charitas, tanta unitas voluntatum vicarii amoris igne conflata; ut unusquisque se non sibi, sed omnibus natum credat: quod alienum est, ipse possideat: et quod suum est, in omnes extenso amore transfundat.

Hoc mihi etiam non mediocriter placet, fratres mei, quia si quis inter vos debilior apparuerit, mox omnes certatim, quid patiatur, inquiritis, ut se de solito rigore remittere non moretur, instantes, et non solum necessaria quaeque suggerere, sed etiam vosmetipsos ad ejus custodiam ultroneos gaudetis offerre.

Illud etiam silentio praeteriri dignum esse non ducimus, quia cum frater quispiam ex nostris obierit, unusquisque pro eo septem dies jejunit, septem disciplinas cum millenis scoparum ictibus accipit, septingentas metanaeas facit, triginta insuper Psalteria ex more decantat, continuis quoque triginta pro eo diebus missarum solemnia specialiter celebrantur. Haec igitur hujus loci regula nulla voti varietate

postponitur: haec consuetudo circa defunctos districta **326** prorsus et inviolabili semper observatione tenetur. Si quis autem fortasse novitius, vel quolibet modo morte praeventus, injunctam poenitentiam consummare non potuit, mox ut ad fratrum notitiam res patefacta pervenerit, cum magno fervore tota poenitentia parili facta inter eos divisione, suscipitur: et quantalibet sit, brevi spatio per diversos afflictionum modos ovanter expletur. Felices nimirum divitiae charitatis, quae gratis se non modo viventibus ingerunt, sed et mortuos prosequuntur. Felices, inquam, quae illic nobis ex aliena bonae voluntatis ubertate succurrunt, ubi proprii operis supplementa deficiunt: et cum jam districte a nobis non habentibus, quidquid debemus, exigitur, ex fraternae charitatis abundantia debiti nostri libra completur.

Pauca haec de ea, quae nunc est, hujus eremi conversatione sufficiant, ut per haec, quae breviter annotantur, valeat colligi quid ex his, quae silentio praetermissa sunt, debeat aestimari. Sed ecce, fratres charissimi, dum de vestris virtutibus aliquid vobis praesentibus refero, timeo certe simul et erubesco: timeo scilicet vos offendere; erubesco, ne videar assentationibus deservire. Sed ad hoc scribendum, teste conscientia, bonae me intentionis studium provocat, fraternae salutis amor instigat: quatenus non solum vobis talia scribendo consulere, sed et posteris vestris valeam longius providere. Nimirum, ut et vos ista legentes studeatis ei, quod semel coepistis, bono operi perseveranter insistere: et illi in his discant, quid de nostra debeant imitatione tenere. Quia enim in hoc loco, nisi divina providentia aliter senserit, non diu post spero me habiturum esse sepulcrum: non minus sum

de futura hujus loci religione sollicitus, quam his, quae sub praesentia versantur, intentus. Unde te, o prior, quicumque mihi quotuslibet in hujus loci administratione successeris, per adventum Domini nostri Jesu Christi, per terrorem divini judicii, te lacrymabiliter obsecro, per nomen te divinae majestatis obtestor, ut ab hujus observantiae regula, cum his qui tibi subditi fuerint, non declines a bono tramite, per quem in hoc loco nunc inceditur, non aberres. Pudeat vos ab illorum nobilitate fieri vivendo degeneres, qui facti estis habitaculo successores. Absit, ut divini obsequii census vestro tempore videatur imminui, qui Deo ex hujus loci redditu solebat ante persolvi: non impar quippe pensum debiti muneris exigit, qui possessionem suam novis agricolis antiqua censitam pensione locavit.

Non ergo vos per spatiosae viae latitudinem delectet incedere, qui jubemini per angustam portam, quae ducit ad vitam, intrare (**Matth. VII**). Stricta namque via est quae ducit ad coelum; ampla autem est, quae mergit in tartarum. Non itaque ad monasterialem laxitudinem ab eremitica vos libeat distractione descendere: et, relictis lege spiritus, carnis illecebris et lenociniis consentire. Et quidem bona sunt illa, sed ista meliora. Et quid est aliud a melioribus ad bona descendere, nisi ab excelsis ad humilia declinare, a recto cursu post tergum redire, ab ardore spiritus in teporem noxium defervere, atque sic paulatim sublimibus in praecipitium ruere?

327 Haec igitur pauca, quae scripsi, successor mi, sedulus inspicere: atque ad imprimendum formam tuae tuorumque conversationi, quasi quoddam signaculum tene. Nunquam apud te haec depravetur imago: nunquam tuo tempore haec

salutaris forma per incuriam deteratur; ne, quod absit, paracharaximus pro nummo moneta degenerante procedat. Et certe non ignoras, quia falsarius trapezita, qui monetam violasse convincitur, plerumque judiciali calculo manus abscissione multatur.

Ut autem ad haec observanda nullus excusationi pateat locus, juxta id, quod exiguitate loci humilis competebat, studuimus eotenus possessiones acquirere: ut praedictum fratrum numerum possis, nisi exercendi cura defuerit, sustentare. Librorum quoque numerum non minimum dereliquimus, ut fratribus nostris, qui pro nobis orare dignentur, meditandi copiam praeberemus. Bibliothecam namque omnium Veteris et Novi Testamenti voluminum, licet cursim, ac per hoc non exacte vobis emendare curavimus. Ex passionibus quoque beatorum martyrum; ex homiliis sanctorum Patrum; ex commentariis, allegoricas sacrae Scripturae sententias exponentium, Gregorii scilicet, Ambrosii, Augustini, Hieronymi, Prosperi, Bedae, Remigii, etiam et Amalarii, insuper et Haimonis, atque Paschasii, divina gratia nostris allubescere laboribus, plures libros habetis, quibus vacare potestis; ut sanctae animae vestrae non solum oratione crescant, sed et lectione pinguescant. Ex quibus nimirum codicibus nonnullos pro nostra possibilitate correximus; ut in sacrae disciplinae studiis intelligentiae vobis aditum panderemus.

Clastrum quoque juxta ecclesiam construi **328** hac intentione censuimus; ut si quem adhuc inolita monasterialis ordinis consuetudo delectat, habeat ubi in praecipuis festivitatibus solemniter ex more procedat: cui et processioni crucem argenteam satis idoneam procuravimus. Ejusdem

quoque intentionis studio, imbecillitati fragilium consulentes, etiam tintinnabula, atque bechinia, diversaque divinae domus utensilia comparavimus. Calices quoque duos argenteos pulcherrime deauratos hac vobis ratione providimus; ut cum sacra Dominici corporis et sanguinis mysteria vultis accipere, stannum, vel vilius quodcunque metallum vestris labiis nequaquam necesse sit adhibere. Conspicua nihilominus sacrosancto altari tegmina, et celebrandis missarum solemniis pretiosa contulimus ornamenta.

Haec omnia, fratres, nos non sine labore quaesivimus, ut vobis laboris impendia tolleremus: tantoque liberius se vester animus ad alta sustolleret, quanto minus hunc ad providenda sibi infirma rei familiaris inopia non gravaret. Unde rogo, fratres charissimi, quicumque mihi estis in hujus loci sacri habitaculo successuri, ut qui vobis ante consului, quam hujus vitae haberetis ingressum; vos etiam me pia vicissitudine vestris adjuvetis orationibus jam defunctum; et qui vobis paravi locum religiose vivendi, vos mihi copiam acquiratis indulgentiam promerendi. Ecce, fratres mei, fui quod estis: et emensus sum, quod transitis. Praesto vobis sunt quae deserui; propinquum est quo perveni. Sic igitur compendium vestrae mortalitatis excurrere; ut elapsis vanis, quae temporaliter transeunt, ad bona perveniatis, quae his perpetuo mansura succedunt.

Sit nomen Domini benedictum.

